

СМЕРТНІСТЬ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ – ЗМЕНШЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА СЕЛІ

І.А. Цвігун, кандидат економічних наук, доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет

Проаналізовано динаміку вікових показників смертності сільського населення України. Розглянуто відмінності у смертності сільського населення за віком та статтю. Визначено основні причини смертності працездатного населення.

Постановка проблеми. Демографічна ситуація, що склалася нині в українських селах, є відображенням соціально-економічних умов життєдіяльності сільського населення. За визнанням багатьох експертів, аграрний сектор України має великий потенціал, але в умовах відсутності відповідних економічних та інституційних умов не може його використати. Неефективне реформування сільськогосподарського виробництва, починаючи з 1990-х років, призвело до занепаду соціальної інфраструктури і до падіння життєвого рівня сільського населення, що вкрай негативно позначилося на стані здоров'я й показниках життя сільських жителів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження рівня та причин смертності населення знаходяться в центрі наукових

інтересів учених: Е. Лібанової, О. Рудницького, В. Таралло, В. Штещенко, І. Курило, І. Прибуткової, С. Пирожкова, Н. Рингач.

Мета дослідження полягає в оцінці трудового потенціалу села в контексті сучасних демографічних тенденцій.

Виклад основного матеріалу. На території України станом на 1 січня 2009 року проживало 45,96 мільйона осіб, з яких 14,63 мільйона або 31,8% становило сільське населення. Частка працездатного населення в країні становить 60,6%, з яких сільське займає 28% або 8,2 мільйона чоловік. За останні 18 років чисельність населення України зменшилась на 5,5 мільйона чоловік, при цьому працездатного лише на 540 тисяч в рівних частинах сільського і міського населення.

Повіковий розподіл померлих чоловіків і жінок у селах України має значні відмінності. Жіноча смертність визначається більш пізнім віком, так, починаючи з 60 років, в селах помирає 88% від усіх померлих жінок, а найбільш високі показники смертності у віці 75-85 років, на що припадає 40% смертей. Чоловіча смертність сільського населення у віці 60 років і старше займає лише 63% всіх смертей і найвищий рівень смертності – у віці 65-80 років, який становить 40% всіх смертей. Тобто, спостерігається більш рання чоловіча смертність порівняно з жіночою. Так, на одну померлу жінку приходиться 4,3 чоловіка у віці 20-24 роки та 3,7-3,8 – у віці 25-50 років.

Порівняно з 1990 роком чисельність померлих сільських жителів збільшилась на 7%, або 19 тисяч осіб. Але, зважаючи на зменшення чисельності населення, зросли коефіцієнти смертності з 16‰ до 19,2‰. При цьому значно погіршились показники смертності чоловічого населення у селах. Так, в 1990 році коефіцієнт смертності становив 16‰ для обох статей, а у 2008 році він зріс для жінок до 19,9‰, а чоловіків – 21,2‰. Слід врахувати й те, що здійснює вплив і постаріння населення. Аналізуючи зміну в динаміці (за останні 18 років) вікових показників смертності чоловіків і жінок сільської місцевості, видно, що загальна кількість померлих жінок знизилась на 2%, а чоловіків – зросла на 18%. Вікові коефіцієнти смертності свідчать, що значне зростання смертності на 1000 осіб і в чоловіків, і в жінок працездатного віку відбулось лише у віці 25-35 років, відповідно на 11-12% та 6-8%, та у віці 50-60 років для чоловіків на 20-30%, а жінок – 30-50%.

Висновки. Особливе занепокоєння викликає смертність населення працездатного віку, оскільки за рахунок цієї вікової групи формується робоча сила. При цьому, з біологічної точки зору, більшість смертей у цьому віці слід розглядати як «запобіжні», тобто такі, яких можна уникнути за умови своєчасної діагностики та якісного лікування.

Список використаних джерел

1. Населення України-2006. Соціально-демографічні проблеми українського села. – Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 468 с.

2. Смертність населення України у трудоактивному віці (колективна монографія) / Відпов. Редактор Е.М. Лібанова. – Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 211 с.